

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 8, Sayı: 15, Mart 2021, s. 85-98, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 8, Issue 15, March 2021, pp. 85-98

Araştırma Makalesi/Research Article

ELAZIĞ İLİNDEKİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINDA STRESE NEDEN OLAN ETMENLER VE MESLEK MENSUPLARININ STRES DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

*The Factors Causing Stress On The Members Of Accounting
Profession In Elazığ City And Investigation Of The Stress Level Of
The Members Of Profession*

Ayşe ÖZPOLAT* **Meltem GÜL****

Geliş/Received: 03.12.2020

Kabul/Accepted: 15.03.2021

Öz

Yeniçağın temel problemlerinden biri olarak gösterilen stres, yaşamın her alanını olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışma yaşamında da stresin payı küçümsenmeyecek kadar büyüktür. Her meslek doğası gereği kutsal ve zordur, fakat bazı meslekler diğerlerine göre daha yıpratıcıdır. Bu meslek dallarından biri de muhasebeciliktir. Muhasebe meslek mensupları işlerinin gereği olarak değişen ve gelişen mevzuatı sürekli olarak takip etmek, personellerine güncel bilgileri sürekli olarak aktarmak zorunda oldukları için stresle iç içe yaşamaktadırlar.

Bu çalışmada Elazığ ilindeki muhasebe meslek mensuplarında strese neden olan etmenler ve meslek mensuplarının stres düzeyleri incelenmiştir. Elde ettiğimiz verilere göre muhasebe mevzuatının sık değişmesi ve karmaşıklığının yüksek derecede strese neden olduğu çalışmamızın dikkat çeken sonuçları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Mensupları, Stres, Stres Düzeyi, Elazığ

Abstract

Stress, which is shown as one of the main problems of the new age affects all spheres of life negatively. In business life, the role of stress is as big as it cannot be underestimated. Each profession is divine and difficult by its nature, but some professions are more backbreaking than the others. One of these professions is

* Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Elazığ/ Türkiye, <https://orcid.org/0000-0003-3586-9745> asayi@firat.edu.tr

** Öğr. Gör. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Elazığ/ Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-8085-0704> m.gul@firat.edu.tr

accountancy. The members of accounting profession live together with stress, as they have to follow the changing and developing legislation continuously as a necessity of their profession and they have to convey up-to-date information to their personnel consistently.

In this study, the factors causing stress on the members of accounting profession in Elazığ City and stress level of the members of profession have been investigated. According to the data we have acquired, it is one of the prominent results of our study that the frequent changes in the accounting legislation and its complexity cause high degree of stress.

Keywords: *Members of Accounting Profession, Stress, Stress Level, Elazığ*

Giriş

Muhasebecilik mesleğinin yapısı gereği değişime ve yeniliğe açık bir meslek olması, zihinsel bir faaliyete dayalı olması, ve devamlı dikkat gerektirmesi gibi özelliklerinden ötürü stresli meslekler arasında yer aldığını söylemek mümkündür. Bu durumu muhasebe meslek mensupları açısından irdelendiğinde; özellikle çalışma ortamındaki stresin muhasebeciler üzerinde yoğun bir etki bıraktığı görülmektedir. (Yıldırım vd. 2004: 2).

Bu çalışmada, Elazığ ilindeki muhasebe meslek mensuplarında strese neden olan etmenlerin ve meslek mensuplarının stres düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Her bölgenin kendine özgü alt kültüründen kaynaklı olarak yerelde Elazığ ilinde yaşayan muhasebe meslek mensuplarının stres faktörleri ve stres düzeyleri belirlenerek meslek mensuplarına ait yerelden genele farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda hem bu konuda çalışma yapan araştırmacılara hem de meslek mensuplarına yol göstermek ve destek olmak amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında stres ve stres kaynakları anlatılarak, konuyla ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiş ve muhasebe meslek mensuplarının stres düzeyleri istatikselsel olarak analiz edilmiştir.

Çalışmada elde edilen verilere göre muhasebe mevzuatının sık sık değişmesi ve karmaşıklığı yüksek derecede strese neden olurken aile ve sosyal hayata yeterli zaman ayıramama ve iş yükü fazlalığı ise diğer stres faktörleri olarak bulunmuştur.

1. Stres ve Stres Kaynakları

Stres köken olarak XVII. yy.' da bela, dert, musibet, felaket keder olarak başlarda kullanılmakla birlikte daha sonraki dönemlerde objelere, bireylere uygulanan baskı, otorite ve zorlama olgularının ifadesinde kullanılmıştır. Pek çok tanımı olmasına rağmen kişiyi güç duruma sokan bir

fiziksel ve psikolojik uyarıcı karşısında bireyin geliştirdiği uyum sağlamaya yönelik tepkilerdir (Torun 1996:43).

Olumsuz tanımlamalara rağmen stresin fonksiyonel tarafları bulunmakta ve literatürde fonksiyonel strese olumlu stres olarak sınıflandırma yapılmaktadır. İstenilen amaçlarla ilgili olaylara bağlı oluşan stres bu bağlamda sayılmaktadır. Ölüm, engellenme gibi olaylarla ilgili stres ise disfonksiyonel olduğundan yıkıcı bir özellik barındırdığından olumsuz stres olarak tanımlanmaktadır. Fakat olumlu olumsuz bir sınıflandırmadan ziyade görece bir içeriğe sahip olmasından dolayı fonksiyonel- disfonksiyonel olarak yapılacak bir sınıflandırma daha doğru olacaktır. Örneğin bazı kişileri ölüm motive edip bireysel, toplumsal veya örgütsel amaca hizmet edebilmektedir.

Gündelik hayatta herkesi etkisi altına alan ortak stres kaynakları bulunmaktadır. Bunlar, dış ortam olaylarından kaynaklı ekonomik durgunluk, bunalım ve istikrarsızlıklar, teknolojik değişim, çevre kirliliği gibi ve bireysel olarak; hastalık, ölüm, işsizlik, boşanma, maddi sıkıntı, ailevi sorunlar gibi sıralanabilir (Torun 1996:45). Günlük hayatın zaman olarak yüksek oranının ekonomik etkinlikleri içermesi iş kaynaklı stres faktörlerinin günlük sorunların temeline koymaktadır. İşten kaynaklı stres yani ekonomik etkinliklerle sınırlı stres sadece iş süresince sınırlandırılmaz. Hayat bir bütündür bundan dolayı iş yeri, çevre koşulları ve işin özelliklerinden kaynaklanmış olmasına rağmen hayatı olumsuz etkileyebilmektedir. Bu etkilenmeye bağlı olarak bireyin etkileşimde bulunduğu tüm kişileri de çevrelemektedir.

İş stresine yol açan faktörler olarak adaletsiz ve keyfi performans değerlendirmeleri, ücret adaletsizliği, kuralların esmek olmayışı, vardiyalı çalışma, belirsiz yöntemler, sık sık bölüm değiştirme, iş tanımlarının gerçekçi olmaması, merkezîyetçilik, sınırlı ilerleme imkânları, yüksek düzeyde uzmanlaşma, bölümler arası karşılıklı bağımlılık, yönetici personel çatışması, kalabalık ve mahremiyetin yokluğu, aşırı gürültü, sıcak, soğuk, zehirli kimyasallar ve radyasyon, hava kirliliği, yetersiz aydınlatma, bozuk iletişim, belirsiz ve çatışan hedefler, hatalı veya belirsiz performans ölçümü, adaletsiz kontrol sistemleri, yetersiz bilgi, rol çatışması, rol belirsizliği, aşırı ya da düşük iş yükü, artan çalışma saatleri, artan iş güvencesizliği sayılabilir (Torun 1996:45,46).

Zencirkıran ve Keser, stres faktörleri olarak işin özellikleri üzerinde durmuştur. İşin özelliklerine bakıldığında stres faktörleri olarak şu sonuçlara ulaşılabilir (Zencirkıran vd. 2018:137).

1.İnsanlarla yoğun iletişim gerektiren işlerde stres yoğun bir şekilde yaşanmaktadır.

2.Yapılan işin monotonluğu yani tekrara dayalı rutinlik stresi artıran bir faktördür.

3.Bireyin işteki statüsü strese neden olmaktadır.

4.İşin vardiya gibi çalışma şekli strese neden olmaktadır.

5.Çalışma ortamı stres oluşumunda etkilidir. Özellikle, iş kazası ve meslek hastalığı riski bulunan işler çalışma ortamına bağlı stres kaynaklarıdır.

Muhasebe meslek mensupları için iş yoğunluğunun fazlalığı, mevzuatın sık sık değişmesi, mesleğin toplumsal statüsündeki yeri, yapılan işin sıradan ve değişime kapalı olması ve hazırladıkları finansal tabloların karar vericilerin kararlarını etkileyecek derecede önemli olması stres kaynaklarıdır (Tepeli vd. 748). Bunlara ilaveten muhasebecilik mesleğinin dikkat gerektiren, düşünsel bir faaliyet içermesi, insanlarla iletişimi gerektirmesi stres üreten bir meslek olarak anılmasına neden olmuştur (Yıldırım vd. 2004:2). Muhasebecilik mesleğinde çevre koşulları stres kaynakları olarak çok etkili olmamakla birlikte gürültü, ışıklandırma, ısı ve havalandırma bireysel kararların neticesinde kişinin istediği şekilde düzenleyebileceği şartlara uygun ortamları içerebilmektedir. Kişinin kendi düzenlemesi ve kararları dışında çalıştığı bir yere ısı, havalandırma, ışıklandırma stres faktörü olarak muhasebecilik mesleğinde de karşılaşılabilmektedir.

Uzun süreli strese neden olan iş kollarında çalışan insanların aynı yaş grubunda olanlara oranla daha fazla sağlık sorunlarıyla karşılaştıkları gözlemlenmiştir. Ülser, diyabet gibi hastalıklara ilaveten kan basıncının yükselmesine dolayısıyla kalp-damar rahatsızlıklarına, bazı durumlarda kalp krizlerine bazı durumlarda ise felçlere neden olabilmektedir. İnsan vücudunun enfeksiyonlardan korumak olan bağışıklık sistemi stresten etkilenmekte ve alerjiler, yoğun tepkilerden bağışıklık yetmezliği sendromu, kanserojen hücrelerinin bedene yerleşmesi ve yaygınlaşması stresin neden olduğu diğer sağlık sorunlarıdır (Yöndem 2015:19). Sağlık sorunlarına ilaveten stres sonucu; çalışanların performanslarında düşüş, iş kazalarında artış, işgücü devir oranında ve devamsızlıklarda artış, üretilen ürünlerin kalitesinde düşüş, örgütün maddi kayıp yaşaması ve çatışma yaşanabilmektedir (Zencirkıran vd. 2018:143).

Yaşanan stres sonrası stres yapıcı uyaranla başa çıkılamadığı durumlarda ve uyaran çok şiddetliyse birey olumsuz etkileri engelleyemiyorsa ve uzun süre yüz yüze kalırsa tükenme dönemi başlayabilmektedir. Tükenme yaşayan bireylerin yıkım ve bitkinlik hislerinin sonucunda kişisel başarılarında düşme yaşanmakta ve kişi kendini olumsuz bir şekilde değerlen-

dirmektedir. Ayrıca tükenme, enerji eksikliği, bireyin duygusal kaynaklarının tükendiği düşüncesinin oluşması, gerginlik ve engellenmişlik duygularıyla yüklü olduğu için duygusal yorgunluk akabinde ise sorumluluklarını yerine getirmeme oluşmaktadır (Torun 1996:47).

2.Litearatur Özeti

Demirkol (2018) tarafından Şanlıurfa ilinde yapılan çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken ücretlerini tahsil edememesi veya geç tahsil etmesi gibi durumların ayrıca meslek mensubu sayısındaki artışın hızlı olması meslek odalarının meslek mensuplarının sorunlarını çözmeye yetersiz kalması, ara eleman sıkıntısı gibi nedenlerin strese neden olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yanık (2017) tarafından yapılan çalışmada, 40-59 yaş aralığındaki muhasebe meslek mensuplarında algılanan stres düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber muhasebe mesleğinin gerektirdiği sorumlulukların, mevzuat bilgisi, zaman baskısı gibi unsurların da strese neden olabileceği kanısına varılmıştır.

Kır ve Coşkun (2017) Manisa İlinde yaptıkları araştırmada, psikolojik yıldırımaya lise ve ön lisans mezunu muhasebe meslek mensuplarının daha fazla maruz kaldığı, en az psikolojik yıldırımaya maruz kalanların ise yüksek lisans mezunu olması eğitim seviyesi arttıkça kişinin bilincinin açıldığı ve bunun mobbing davranışına maruz kalmayı engellediği sonucuna varılmasını sağlamıştır.

Özkan ve Aksoy (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, tükenmişliğe en çok neden olan maddelerin başında işyerinde yoğun çalışma koşullarının geldiği görülmüştür. Yazarlara göre, iş yükünün, fazlalığının yanı sıra iş yükünün adaletsiz dağıtılması da bireyin haksızlığa uğradığını düşünmesinden dolayı tükenmişliğe sebep olabilir. Ayrıca eğitim seviyesi yükseldikçe tükenmişlik düzeyinin de yükseldiği tespit edilmiştir. Buna sebep olarak; eğitim seviyesi yüksek insanların daha fazla sorumluluk üstlenmeleri, kritik kararlarda rol aldıkları için daha dikkatli ve yoğunlaşmış olmaları, beklentilerinin yüksek olması gösterilmiştir.

Çelik (2016) tarafından yapılan çalışmada Denizli'deki Muhasebe meslek mensuplarının tükenmişliklerinde yoğun iş dönemlerinde iş yükündeki artışın önemli yer tuttuğu tespit edilmiştir. Ayrıca iş yükünün fazla veya az olmasının, tükenmişliğin boyutları açısından değerlendirildiğinde, duygusal tükenmişlikte önemli bir neden olduğu, iş ortamında bireyler arası etkileşimin miktarı ve niteliği de duygusal tükenmişliği artıran bir unsur olarak görülebileceği savunulmuştur.

Yıldırım (2008) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre 20-29 yaş grubundaki çalışanların daha yoğun stres altında oldukları ayrıca bayanların erkeklere göre daha fazla strese sahip oldukları tespit edilmiştir.

Kayıhan vd. tarafından (2015) Muğla ilinde yapılan araştırmaya göre, muhasebe meslek mensuplarında strese neden olan etmenlerin teknoloji alanında yaşanan sorunlar, etik ilkeler, maddi sıkıntılar, mesleki beklenti ve standartlar ve denetim olduğu tespit edilmiştir. Yazarlar, meslek mensuplarının dışsal tatmin düzeylerini artırmak için İnternet ve bilgisayar sisteminde yaşanan arızaların engellenmesi, Meslek mensuplarının ilişkili olduğu kurumların veri tabanlarının iyileştirilmesi ve Meslek mensupları ile mükellefler arasındaki iletişim kaynaklarının güçlendirilmesi önerilerinde bulunmuşlardır.

Doğan ve Nazlıoğlu (2010) tarafından yapılan çalışmaya göre, 45 yaşından sonra muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple yazarlar, 45 yaş ve üzeri çalışanların iş tatmini ve dolayısıyla verimliliğinin azalmasını önleyici tedbirlerin alınmasının gerekli olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda, 45 yaş üzerindeki muhasebe meslek mensuplarının eleman yetiştirme, bunların eğitimi vb. konularda çalışmasını sağlayacak düzenlemelerle iş tatminin artırılacağı görüşündedirler.

Demir ve Sezgin'e (2017) göre muhasebe mesleğinde yapılan rutin işlerin yoğun dikkat isteyen bir iş olması ve yapılması muhtemel hataların faturasının ağırlığının oluşturduğu iş stresleri meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerinin de yüksek olmasına sebebiyet vermiştir.

Öz ve Çeviren (2017) Mersin'de bulunan muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyleri ile demografik faktörleri arasında farklılıklar olup olmadığını incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda muhasebe meslek mensuplarının duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları bakımından düşük, kişisel başarı bakımından ise yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadıkları belirlenmiştir. Yazarlara göre tükenmişliğe neden olan unsurlar meslek mensuplarının çok çeşitli işlerle uğraşmak zorunda kalmaları, yoğun iş yükü, buna bağlı olarak çalışma saatlerinin fazla olması ve sürekli stres altında bulunmaları olarak gösterilmiştir.

3.Araştırma ve Analizi

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarında strese neden olan etmenlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu mesleğin çalışanlarının stres

düzeylerinin belirlenmesi ise bir diğer amacımız olarak çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmamızda bu alanda yapılacak çalışmalara yol göstermek ve destek olmak hedeflenmiştir.

3.2.Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Çalışmamız 2018 Aralık ayında gerçekleştirilmiştir. Elazığ Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasında kayıtları bulunun 204 serbest muhasebeci ve mali müşavir bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini, Elazığ ilinde aktif faaliyet gösteren 204 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise tesadüfi örnekleme yöntemine göre araştırmaya dahil edilen, 26'sı henüz serbest muhasebeci ve mali müşavirlik belgesini almamış muhasebe meslek elemanı 54'ü serbest muhasebeci ve mali müşavir, olmak üzere 80 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırmanın amacına en uygun örneklem hacminin belirlenmesinde Cochran formülünden yararlanılmıştır(Gürbüz ve Şahin, 2016).

$$n= (N) \times (t_2) \times (p \times q) / (d^2) \times (N-1) + (t_2) \times (p \times q),$$

N: Evren Hacmi (204)

n: Örneklem Hacmi (111)

t: Güvenilirlik düzeyine ait tablo değeri (1.96)

q: İlgili olayın görülme olasılıkları (0.8)

d: Duyarlılık düzeyi (0.05)

p: İlgili olayın görülme olasılıkları (0.2)

Araştırmanın örneklem büyüklüğünün belirlenmesi amacıyla Alpha değeri 0.05 ve %5 örneklem hatası ile $p=0.2$, $q=0.8$, $t=1.96$ değerleri alınıp hesaplandığında anakütleyi temsil edebilecek örneklem büyüklüğünün yaklaşık olarak 111 olduğu anlaşılmaktadır. Ancak araştırmaya dahil olan muhasebe meslek mensuplarına uygulanan anketler sonucunda eksik ve hatalı doldurulmuş olan 31 anket, değerlendirme dışı bırakılmış ve analizler 80 muhasebe meslek mensubunun katılımı ile elde edilen verilerden gerçekleştirildiği için araştırmanın örneklemini 80 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Bu noktadan hareketle model olarak 5'li Likert ölçeği tipi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları SPSS 22 programında analiz edilmiştir. Araştırmada frekans dağılımları, alpha, standart sapma, gibi istatistiksel yöntemler uygulanmıştır.

3.3.Güvenirlilik Analizi

Çalışmada ölçeğin güvenilirliğini gösteren Cronbach Alpha katsayısı 0,929 olarak bulunmuştur. Bu rakam yüksek derecede ölçeğin güvenilir bulunduğunu ifade etmektedir.

3.4.Araştırmanın Analizi

Araştırma analizi aşağıda sunulan tablolar ve bu tablolardaki sonuçların değerlendirilmesi çerçevesinde yapılmaktadır.

Tablo:1 Meslek Mensuplarının Cinsiyeti

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	20	25
Erkek	60	75
Toplam	80	100.0

80 muhasebe meslek mensubu katılımcımızın %25'i kadın, %75'i ise erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo:2 Meslek Mensuplarının Medeni Durumu

Medeni Durumu	Frekans	%
Evli	52	65.0
Bekâr	25	31.3
Dul	3	3.7
Toplam	80	100.0

Muhasebe meslek mensuplarının %65'i evli, %31'i bekâr ve %4'ü dul seçeneklerini işaretlemiştir.

Tablo:3 Meslek Mensuplarının Yaşı

Yaş	Frekans	%
30 yaş ve altı	19	23.8
31 ile 40	29	36.1
41 ile 50	15	18.8
51 ile 60	15	18.8
61 yaş ve üzeri	2	2.5
Toplam	80	100.0

Katılımcıların en yüksekten en düşüğe göre yaş dağılımları incelendiğinde; %36'sı 31-40 yaş aralığı, %24'ü 30 yaş ve altı, %19'u hem 41 ve 50 yaş aralığında hem de 51 ve 60 yaş aralığında, 61 ve üzeri yaş grubunda olanlar ise %2 ile en düşük grubu oluşturduğu görülmektedir.

Katılımcıların en yüksekten en düşüğe göre eğitim durumu incelendiğinde; %55'i lisans, %26'sı ön lisans, %10'u yüksek lisans, %8'i lise mezunu ve %1'i ise doktora mezunundan oluşmaktadır.

Tablo:4 Meslek Mensuplarının Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Frekans	%
Lise	6	7.5
Önlisans	21	26.2
Lisans	44	55.0
Yüksek Lisans	8	10.0
Doktora	1	1.3
Toplam	80	100.0

Tablo:5 Meslek Mensuplarının Unvanı

Unvan	Frekans	%
Muhasebe Meslek Elemanı	26	33.7
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	54	66.3
Yeminli Mali Müşavir	-	0.0
Toplam	80	100.0

Katılımcıların en yüksekten en düşüğe göre unvanları incelendiğinde; %66'sı ise serbest muhasebeci mali müşavir ve %34'ü muhasebe meslek elemanı unvanına sahip kişilerden oluşmaktadır.

Tablo:6 Meslek Mensuplarının Çalışma Şekli

Çalışma Şekli	Frekans	%
Bağımsız Olarak Çalışan Muhasebe Meslek Mensupları	43	53.8
Kamu-Özel Firmaya Bağlı Olarak Çalışan Muhasebe Meslek	11	13.8
Bir Muhasebecinin Yanında Çalışan Muhasebe Meslek	26	32.4
Toplam	80	100.0

Tablo:7 Meslek Mensuplarının Mesleki Tecrübesi

Mesleki Tecrübe	Frekans	%
5 yıl ve altı mesleki tecrübe	17	21.2
6-10 yıl arası mesleki tecrübe	24	30.0
11-15 yıl arası mesleki tecrübe	10	12.5
16-20 yıl arası mesleki tecrübe	15	18.8
21-25 yıl arası mesleki tecrübe	10	12.5
26 yıl ve üzeri mesleki tecrübe	4	5.0
Toplam	80	100.0

Katılımcıların en yüksekten en düşüğe göre çalışma şekli incelendiğinde; %54'ü bağımsız yani kendilerine ait özel bürolarda çalışmaktadır. Örneklem grubunun %14'ü kamu ya da özel sektörlere bağlı olarak çalışmakta iken %32'si ise henüz serbest muhasebeci ve mali müşavirlik

belgesini almamış olup stajyer konumunda olan ve bağımsız şekilde çalışan meslek mensuplarının yanında çalışanlardan oluşmaktadır.

Katılımcıların en yüksekte en düşüğe göre mesleki tecrübeleri incelendiğinde; %30'u 6-10 yıl arası, %21'i beş yıl ve altı, %12'si 11-15 yıl arası, %19'u 16-20 yıl arası %12'si 21-25 yıl arası ve %5'i 26 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip kişilerden oluşmaktadır.

Tablo:8 Meslek Mensuplarının Aylık Ortalama Geliri

Aylık Ortalama Gelir	Frekans	%
1.000TL den az gelire sahip	3	3.8
1.001TL – 2.000TL arası gelire sahip	11	13.8
2.001TL 3.000TL arası gelire sahip	11	13.8
3.001TL – 4.000TL arası gelire sahip	9	11.0
4.001TL – 5.000TL arası gelire sahip	11	13.8
5.000TL ve üzeri gelire sahip	35	43.8
Toplam	80	100.0

Katılımcıların en yüksekte en düşüğe göre aylık ortalama geliri incelendiğinde; %44'ü 5.000TL ve üzeri, % 14'ü ise 1.001TL ve 2.000TL arası, 2.001TL ve 3.000TL, 4.001 ve 5.000TL aylık gelire sahiptir. %11'i 3.001 ve 4.000TL arası ve %3'ü 1.000TL den az aylık geliri bulunmaktadır.

Tablo: 9 Önergeler Hakkındaki Görüşler

Muhasebe Meslek Mensuplarının Algıladıkları Stres Düzeyi	%					Ortalama	Standart Sapma
	Hiç Stres Oluşturmuyor	Az Derecede Stres Oluşturuyor	Orta Derecede Stres Oluşturuyor	Yüksek Derecede Stres Oluşturuyor	Çok Yüksek Derecede Stres Oluşturuyor		
Yapılan iş ile kişinin uyumsuzluğu	38,6	23,8	17,5	11,3	8,8	2,27	1,32
Alınan mesleki eğitimin yetersizliği	36,3	23,6	21,3	12,5	6,3	2,28	1,25
Kişilik ile yapılan iş arasındaki uyumsuzluk	37,5	27,5	17,5	13,7	3,8	2,18	1,19
Değişen muhasebe yazılımlarına uyum sağlayamama	21,3	22,5	32,5	15,0	8,7	2,67	1,21
Kendini işin gereklerine göre yetersiz görme	45,0	16,2	21,3	11,2	6,3	2,17	1,29

Yapılan işin monoton ve değişime kapalı olması	35,0	22,5	20,0	15,0	7,5	2,37	1,30
Meslekteki değişme ve gelişmeleri izleyememe	15,0	17,5	28,7	23,8	15,0	3,06	1,27
Uzun ve yorucu çalışma	7,5	8,7	23,8	32,5	27,5	3,63	1,19
İş yükünün fazlalığı	7,5	10,0	18,7	32,5	31,3	3,70	1,22
Aile ve sosyal hayata yeterli zaman ayıramama	6,2	16,3	27,5	21,3	28,7	3,50	1,24
Mevzuatın karmaşık olması	11,2	15,0	23,8	17,5	32,5	3,45	1,37
Mevzuatın sık sık değişmesi	7,5	12,5	20,0	26,3	33,8	3,66	1,27
İnternet ve bilgisayar sistemindeki arızalar	10,0	17,5	30,0	28,7	13,8	3,18	1,18
İnternet vergi dairesi, SGK gibi ilgili kurumların veri tabanından kaynaklı aksaklıklar	10,0	12,5	37,5	27,5	12,5	3,20	1,12
Mükellefler ile iletişimden kaynaklanan sorunlar	6,2	17,5	32,5	27,5	16,3	3,30	1,12
Mükellefin haksız talepleri	8,7	11,2	31,3	30,0	18,8	3,38	1,17
Mükellefin etiğe aykırı istekleri ile meslek etik kuralları arasında kalınması	8,7	15,0	38,7	23,8	13,8	3,18	1,12
Gelirin azlığı	7,5	20,0	30,0	27,5	15,0	3,22	1,15
Meslektaşların daha ucuza defter tutması	7,5	20,0	20,0	20,0	32,5	3,50	1,33
Tahsilatların zamanında yapılamaması	5,0	15,0	22,4	26,3	31,3	3,63	1,21
Meslekte yükselmenin zorluğu	21,2	18,8	20,0	20,0	20,0	2,98	1,43
Meslekte dikey hareketlilik için her düzeyde sınava girme mecburiyeti	18,7	18,7	22,5	21,3	18,8	3,02	1,38
Mükellefini kaybetme korkusu	15,0	12,5	28,7	21,3	22,5	3,23	1,34
İşsiz kalma korkusu	23,7	17,5	20,0	18,8	20,0	2,93	1,46
Sorumlulukların endişe yaratması (sorumlulukların ağırlığı)	5,0	18,7	31,3	25,0	20,0	3,36	1,15
Kalifiye meslek elemanı bulamama	3,7	18,8	26,3	28,7	22,5	3,47	1,14
Beklenen işlerin kısa bir sürede yapılmasının mecburiyeti	10,0	21,2	21,2	26,3	21,3	3,27	1,29
Resmi kurumların muhasebe meslek mensuplarına karşı tutumları	15,0	27,4	13,8	31,3	12,5	2,98	1,30
Meslek mensupları arasındaki rekabet	8,7	33,8	28,7	17,5	11,3	2,88	1,14
Bağlı bulunulan meslek odasının koyduğu kurallara uyma zorunluluğu	21,2	26,2	26,3	15,0	11,3	2,68	1,27
Meslektaşların bilgi paylaşımındaki isteksizliği	17,4	32,5	20,0	21,3	8,8	2,71	1,23
Denetim alanında getirilen yenilikler	10,0	38,7	27,5	16,3	7,5	2,72	1,09
Muhasebe standartlarının mecburi uygulanmasından kaynaklanan zorluklar	3,7	45,0	25,0	17,5	8,8	2,82	1,05
Oda tarifesindeki ücretlerin yetersizliği	7,5	28,7	32,5	16,3	15,0	3,02	1,16
İşle ilgili resmi kurumların çokluğu ve ulaşım zorluğu	22,4	32,5	21,3	17,5	6,3	2,52	1,20
İşyerinin fiziki koşullarının yetersizliği	43,7	30,0	13,8	12,5	-	1,95	1,04
Kullanılan araç-gereç ve donanımın yetersizliği	41,2	33,7	8,8	12,5	3,8	2,03	1,16
Mesleğin toplumdaki statüsü	36,2	31,2	21,3	8,8	2,5	2,10	1,07
Mesleğin geleceği ile ilgili endişeler	40,0	20,0	11,2	12,5	16,3	2,45	1,51

Katılımcıların önermelere verdikleri cevapları incelendiğinde; 2,27 ortalama ile yapılan iş ile kişilik arasındaki uyumsuzluğun, 2,28 ortalama ile alınan mesleki eğitimin yetersizliğinin, 2,17 ortalama ile kendini işin gereklerine göre yetersiz görme, 2,37 ortalama ile yapılan işin monoton ve

değişime kapalı olması, 1,95 ortalamaıyla işyerinin fiziki koşullarının yetersizliği, 2,03 ortalamaıyla kullanılan araç-gereç ve donanımın yetersizliği, 2,10 ortalamaıyla mesleğin toplumdaki statüsü ve 2,45 ortalamaıyla mesleğin geleceği ile ilgili endişeler gibi eğitim mesleğin toplumdaki algısı ve çevresel etmenlerin meslek mensupları üzerinde az derecede strese neden olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla beraber 3,63 ortalamaıyla uzun ve yorucu çalışma, 3,70 ortalamaıyla iş yükünün fazlalığı, 3,50 ortalamaıyla aile ve sosyal hayata yeteri kadar zaman ayıramama, 3,66 ortalamaıyla mevzuatın sık sık değişmesi, 3,50 ortalamaıyla meslektaşların daha ucuza defter tutması, 3,63 ortalamaıyla tahsilatların zamanında yapılamaması gibi sosyal yaşam, maddi kaygı ile ilgili etmenlerin ise meslek mensupları üzerinde yüksek derecede stres oluşturduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Elazığ ilindeki muhasebe meslek mensuplarında strese nedeni olan faktörler ve meslek mensuplarının stres düzeyleri incelenmiş ve aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılarak önerilerde bulunulmuştur.

Muhasebe meslek mensupları, işlerini icra ederken; iş yüklerinin fazla oluşu, mevzuatın sık sık değişmesi, karmaşık olması, aileye ve sosyal hayata yeteri kadar zaman ayıramama, kalifiye meslek elemanı bulamama, meslektaşların daha ucuza defter tutması gibi haksız rekabet ortamı ve tahsilatların zamanında yapılamaması gibi sebeplerden dolayı zorluklar yaşamaktadırlar. Bu zorluklar, meslek mensupları üzerinde yüksek strese neden olmaktadır. Meslek mensuplarının muhasebe ücretlerini zamanında tahsil edememesi ve kalifiye eleman bulmakta yaşadıkları sıkıntıların strese neden olduğu çalışmada ulaşılan sonuçlar arasındadır. Bu sonuçlar Demirkol (2008) ve Kayıhan vd. (2015)'nin çalışmalarıyla da örtüşmektedir. Muhasebe mesleği dikkat ve sorumluluk gerektiren bir meslektir. Sürekli değişen ve güncellenen beyanname çeşitleri, vergi mevzuatı, gelirler idaresi başkanlığınca düzenlenen yeni uygulamalar meslek mensuplarının iş yükünü arttırmakta, artan iş yükü meslek mensuplarının sorumluluklarının da artmasını sağlayarak stres oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Yanık (2017), Özkan ve Aksoy (2015), Çelik (2016), Demir ve Sezgin (2017), Öz ve Çeviren (2017)'de çalışmalarında benzer sorunlara işaret etmişlerdir. Ayrıca strese neden olan faktörlerin başında sosyal hayatlarının sınırlı olması, işe aldıkları personelin yeterli mesleki bilgiye sahip olmaması ve diğer meslektaşların daha ucuza defter tutması gibi maddi sıkıntıların geldiğini görmekteyiz. Strese neden olan bu sorunların önüne geçebilmek için, Muhasebe ücretlerinin mükelleflerden Maliye Bakanlığınca tahsil edilerek muhasebe meslek mensuplarının hesabına aktarılmasının sağlanması yoluyla

muhasebe meslek mensupları arasında daha ucuza defter tutma durumu engellenmelidir. Meslek mensuplarının kalifiye eleman sorunu üniversite işbirliğiyle azaltılmalıdır. Üniversitelerde öğrencilere verilen eğitimlere ek olarak meslek mensuplarının görüşleri alınarak güncel ve uygulamalı muhasebe bilgileri verilmelidir. Vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebe meslek elemanlarının da görüşünün alınması gerekmektedir. Ayrıca Türmob tarafından meslek mensuplarının iş yüklerinin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Kaynaklar

ÇELİK, Muhsin (2016), Tükenmişlik Yaşam Doyumu Ve İş Yükü İlişkisi: Denizli’de Faaliyet Gösteren Muhasebe Meslek Mensupları Üzerinde Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1139-1152.

DEMİR, Ö. SEZGİN, E. E. (2017), Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeyleri İle Örgütsel Bağlılık Kavramı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: TRB1 Ve TRC2 Bölgesindeki İşletmelerde Yapılan Bir Çalışma, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 10(3), 33-54.

DEMİRKOL, Ömer Faruk. (2018), Şanlıurfa İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Sendromlarının Tespitine Yönelik Bir Çalışma, *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 8 (1), 19-38.

DOĞAN, Z. NAZLIOĞLU, E. H. (2010), Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Bir Araştırma, *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 12(3), 97-116.

GÜRBÜZ, S. ŞAHİN, F. (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Ankara Seçkin Yayıncılık.

KAYIHAN, B. TEPELİ, Y. HEYBELİ, B. BAKAN, H. (2015), Muhasebe Meslek Mensuplarında Strese Neden Olan Faktörlerle İş Tatmin Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Analizi: Muğla İli Örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 374-390.

KIR, A. COŞKUN, S. (2017), Manisa İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarının Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Algısı Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı 19-35.

ÖZ, B. ve ÇEVİREN, S. M. (2017), Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu: Mersin Örneği, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3). 41-59.

ÖZKAN, F. AKSOY, C. (2015), Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişliğine Etki Eden Faktörler: Gaziantep İlinde Bir Alan Araştırması, *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies* 1(4), 23-41.

TEPELİ, Y. HEYBELİ, B. KAYIHAN, B.(2015), Muhasebe Meslek Mensuplarında Strese Neden Olan Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Muğla İli Örneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* Cilt: 7 Sayı: 35

TORUN, A. (1996), *Stres ve Tükenmişlik. Endüstri ve Örgüt Psikolojisi içinde (Ed.), S. Tevrüz.* Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayını

YANIK, Ahmet. (2017), Muhasebe Meslek Mensuplarının Algıladıkları Stres Düzeyine Yönelik Bir Araştırma, *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 99-107.

YILDIRIM, O. TEKTÜFEKÇİ, F. ÇUKACI, Y C.(2004), Modern Toplum Hastalığı: Stres Ve Muhasebe Meslek Elemanı Üzerindeki Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-20.

YILDIRIM, Suat. (2008), Muhasebe Öğretim Elemanları ve Meslek Mensuplarının Mesleki Stres Düzeyi Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (38), 153-162.

YÖNDEM, Z. D. (2015), *Kişilik Dinamikleri ve Stresle Baş Etme.* Ankara: Efil

ZENCİRKIRAN, M. KESER, A. (2018), *Örgütsel Davranış*, Dora: Bursa.